

Heli Rantala, Jukka Sarjala,
Janne Tunturi, Ulla Ijäs
& Heidi Hakkarainen

Kirjojen kaipuu

Kirjakulttuuria
1800-luvun
alun Suomessa

Gaudeamus

Copyright © 2024 Tekijät & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Pekka Krankka

Kannen kuva: *The Bibliophilist's Haunt (Creech's Bookshop)*. William Fettes Douglas (1822–1891). Museums & Galleries Edinburgh – City of Edinburgh Council.

Sisäkannet: Internet Archive Book Images / Wikimedia Commons.

KL 92.6 • UDK 948.0

ISBN 978-952-345-263-3

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2024

Sisällys

<i>Kirjojen liike ja tiedon paikat</i>	9
Kun Keckman oli tulla hulluksi	9
Isosta kuvasta arkipäivään	11
Modernin kynnyksellä	15
Kolme koulukaupunkia	17
Paikat, kokoelmat ja lukijat	19
<i>Kirjojen maantiede</i>	23
Cederwallerin kirjapaino Viipurissa	23
Niteitä laatikoissa ja sillalla	31
Meyerin kirjapuoti	40
Koulut oppineisuutta rakentamassa	46
Oppineessa kodissa	57
Ylioppilas Sjögrenin kamari	61
Turun lukuseura	68
Seurahuoneiden herrainklubit	73
Kirjoja ja lukijoita Turun kaduilla	80
Runoutta ja laulua luonnossa	87
<i>Kokoelmat ja niiden kierto</i>	92
Porthanin silmäteriä	92
Lahjoittajien vai lukijoiden kokoelma?	102
Suomen ensimmäinen lainakirjasto	108
Luonnontieteilijöiden kotikirjastoissa	114
A. J. Sjögrenin kirja-aarteet	121
Kirkkoherra Rönnholmin kirjakokoelma	129
Hankintoja yli rajojen	139
Klassikkoja koko sarja	147
Kierrätystä Mozellin huutokaupassa	154

<i>Lukijat kirjoja käyttämässä</i>	164
Ensimmäiset kirjat	164
Lukuhalu herää Porvoossa	172
Uusinta kirjallisuutta tyttökoulussa	180
Turun lukuseuralaiset	188
Romantikot Auran rannoilla	192
Laboratorion ja kirjaston välissä	201
Kirjanystävät kaukana keskuksista	206
Marginaalit eli lukijan sana on vapaa	211
Kirjojen kaipuu	216
Suomenkielisiä lukijoita tavoittamassa	222
 <i>Kirjat ja niiden ystävät</i>	 229
 <i>Viitteet</i>	 235
<i>Kuvien lähteet</i>	253
<i>Lähteet ja kirjallisuus</i>	255
<i>Liite: Alkuperäismateriaalista ja sen käytöstä</i>	272
<i>Kirjoittajien osuudet</i>	279
<i>Hakemisto</i>	281
<i>Kiitokset</i>	286

TIIETOLAATIKOT

Sensuuri	29
Suomen ensimmäiset kirjakaupat	34
Sanomakirjallisuus	78
Turun akatemian kirjasto	94
Bibliofilia	127
Viipurin lukion kirjaston kokoelmaluettelo	136
Kirjojen koko ja ulkoasu 1800-luvun alussa	160
Lukuhalu	175
Turun romantikkojen julkaisut	199